

Verkeersopvoeding en -educatie van baby's, peuters én hun ouders JONGleren in het verkeer

Samenvatting

Verkeersopvoeding begint reeds in de buggy en op het fietszitje. Baby's en peuters pikken ongemerkt al veel op over verkeersregels en -gedrag. De ROV's van Utrecht en Limburg hebben een educatief programma ontwikkeld - *JONGleren in het verkeer* - dat is gericht op kinderen van 0 tot 4 en hun ouders en verzorgers. Het programma bestaat uit een verkeers-themawEEK voor kinderen en een informatiebijeenkomst voor ouders. De uitvoering vraagt om samenwerking tussen lokale verkeers- en welzijnsorganisaties.

Mariëlle Zeilstra
Marian Schouten

Inleiding

Onder de noemer 'Permanente Verkeerseducatie' (PVE) wordt gewerkt aan een sluitend aanbod van verkeerseducatie in alle fasen van het leven. De leeftijdsgroep 0 tot 4 is tot voor kort onderbelicht gebleven. Het educatieve programma *JONGleren in het verkeer* brengt hierin verandering. Het richt zich op 0 tot 4-jarige kinderen én hun ouders. Het sluit daarmee aan bij de aanbeveling van de SWOV om meer aandacht te besteden aan informeel leren (1).

Boodschap

Verkeerseducatie voor 0- tot 4-jarigen is een belangrijke zaak. In de eerste levensjaren leren kinderen immers ongemerkt al heel veel over hoe zij zich in het dagelijks leven en dus ook in het verkeer behoren te gedragen. Kinderen die in deze eerste jaren regelmatig met hun ouders het verkeer in gaan en van hen het goede voorbeeld krijgen, plukken daar op latere leeftijd de vruchten van.

'Jong beginnen met verkeersopvoeding' is dan ook de centrale boodschap van *JONGleren in het verkeer*. Ouders kunnen hun jonge kinderen een stevige basis meegeven door regelmatig te voet en op de fiets met ze op stap te gaan, onderweg te praten over wat er gebeurt op straat en door zelf consequent het goede voorbeeld te geven. Zo leert een kind op jonge leeftijd al heel veel over hoe het zich moet gedragen in het verkeer. Deze kennis vormt een solide basis voor veilige verkeersdeelname als het kind wat ouder is. Ook professionele opvoeders - zoals leidsters van peuterspeelzalen - kunnen hun bijdrage leveren door regelmatig met de kinderen te 'spelen met verkeer'.

Programma

JONGleren in het verkeer bestaat uit een verkeersthemawEEK voor de kinderen en een informatiebijeenkomst voor de ouders. De themawEEK is zeer geschikt voor peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. De kinderen gaan een week lang 'spelen' met verkeer. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van een materialenkist. Deze kist biedt een ruime keuze aan activiteiten en spelmaterialen, waardoor dreumesen en peuters spelenderwijs leren over het verkeer.

De informatiebijeenkomst voor ouders kan via peuterspeelzalen en kinderdagverblijven worden aangeboden aan de ouders. Het algemene doel van de ouderbijeenkomst is het vergroten van het inzicht bij ouders van 0- tot 4-jarigen in de rol die zij spelen bij

verkeersopvoeding en het overdragen van kennis aan deze ouders over de specifieke leerpotentie en potentiële vaardigheden van kinderen in de verschillende fasen. Tijdens de ouderbijeenkomst krijgen ouders informatie over de ontwikkeling van jonge kinderen en de verschillende ontwikkelingsfasen in relatie tot verkeersopvoeding. Gestreefd is naar het bieden van een concreet en passend handelingsperspectief voor ouders in relatie tot de verschillende ontwikkelingsfasen van het kind. Van belang is dat ouders zich bewust zijn van hun eigen rol ten aanzien van verkeersopvoeding en manieren kennen om gewenst verkeersgedrag bij hun kinderen te stimuleren. Daarnaast is er aandacht voor de voorbeeldfunctie die de ouders hebben, en voor het veilig vervoeren van kinderen op de fiets en in de auto.

De ouderbijeenkomst zet de rol van ouders en verzorgers in relatie tot verkeerseducatie centraal. De bijeenkomst draagt ertoe bij dat ouders zich de inzichten werkelijk eigen maken en bereid en gemotiveerd zijn om ook daadwerkelijk goed voorbeeldgedrag te tonen aan hun kinderen. Met dit doel voor ogen sluit het project goed aan bij de nieuwe visie op verkeerseducatie die wordt uitgedragen door de SWOV, namelijk dat bij educatie steeds meer de nadruk komt te liggen op een combinatie van formele (opleiding, voorlichting) en informele educatie (eigen ervaringen, voorbeelden van anderen). Met name deze laatste vorm van educatie waarin de rol van ouders en opvoeders van groot belang wordt geacht, komt binnen dit project sterk naar voren. Maar niet alleen op deze jonge leeftijd maar ook op een veel latere leeftijd (denk aan begeleid rijden) zou de rol van ouders en opvoeders veel prominenter moeten zijn.

Aan het eind van de ouderbijeenkomst ontvangen de ouders een informatiebrochure en een groeiwijzer, waarop alle informatie kort staat samengevat.

Reacties

JONGleren in het verkeer is met veel succes getest in verschillende gemeenten. Voor ouders blijkt het inzicht in de ontwikkeling van hun kinderen en het belang van goed voorbeeldgedrag een hele eye-opener. De combinatie van een verkeersweek voor peuters en een bijeenkomst voor ouders werkt prima. De peuters vinden het geweldig en bestoken hun ouders met allerlei verhalen en vragen over verkeer. De ouders worden zo vanzelf nieuwsgierig naar de informatiebijeenkomst, hetgeen de opkomst zeer ten goede komt.

Samenwerking

Om dit programma op een goede manier uit te voeren, is kennis van en contact met de doelgroep nodig. Bij voorkeur dient een lokale trekker het voortouw te nemen, bijvoorbeeld de

gemeente, de onderwijsbegeleidingsdienst of het welzijnswerk. Deze trekker kan het programma vervolgens uitvoeren in samenwerking met bijvoorbeeld het consultatiebureau, peuterspeelzalen, de kinderopvang en/of voor- en vroegschoolse educatiegroepen. De samenwerking tussen 'verkeer' en 'opvoedingsondersteuning' is voor beide partijen nieuw, interessant, maar soms ook onwennig. Diverse gemeenten hebben hiermee intussen ervaring opgedaan. De aanpak van gemeente De Ronde Venen is een goed voorbeeld. De verkeersveiligheidscoördinator van deze gemeente is gaan praten met zijn collega op de afdeling welzijn. Die heeft de coördinator van de peuterspeelzalen bij het project betrokken, met als resultaat dat het programma dit voorjaar gaat draaien op drie peuterspeelzalen. De kosten zijn opgenomen in de jaarbegroting voor verkeerseducatie. In de gemeente Amersfoort is het project op een geheel andere wijze tot stand gekomen. Een peuterleidster was via een huis-aan-huis blad van het bestaan van het project op hoogte gebracht en heeft toen de verkeersveiligheidscoördinator van de gemeente Amersfoort gevraagd naar de mogelijkheden. Een ambtenaar van de afdeling welzijn heeft daarop meerdere peuterspeelzalen gepolst naar de interesse om aan het programma mee te doen. De interesse bleek zo groot dat zij vervolgens het voortouw heeft genomen om het project in het voorjaar in een aantal peuterspeelzalen van start te laten gaan.

Gemeente

De gemeente kan dus optreden als initiator van het programma, maar heeft ook een rol in het garanderen van de continuïteit. Opname in het jeugd- of verkeersbeleid kan zorgen voor een goede inbedding en geeft een positief signaal aan instellingen en ouders. Daarnaast kan de gemeente geld reserveren voor de kosten van organisatie en uitvoering van de ouderbijeenkomsten, en de aanschaf van de materialenkist voor peuters en de voorlichtingsmaterialen voor ouders.

Materialen

JONGleren in het verkeer bestaat uit twee delen: een map voor de ouderbijeenkomst en een materialenkist voor de activiteiten met peuters (2). De map bevat alles wat regionale en lokale organisaties nodig hebben om de ouderbijeenkomst te organiseren: een stappenplan, voorbeeldteksten voor brieven en folders, een draaiboek voor de voorbereiding en uitvoering van de bijeenkomst en een educatieve DVD die tijdens deze bijeenkomst kan worden gedraaid. In de map zitten ook voorbeeldexemplaren van de voorlichtingsmaterialen die apart zijn te bestellen: een informatiefolder, een groeiwijzer en een affiche. Voor de activiteiten met de peuters is een materialenkist ontwikkeld. Deze kist bevat spelmaterialen en een handleiding waarmee peuterleidsters invulling kunnen geven aan het thema verkeer op de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf.

Conclusie

Verkeersopvoeding van dreumesen en peuters door hun ouders en verzorgers vormt de basis voor de verdere verkeersloopbaan van mensen. Het educatieve programma *JONGleren in het verkeer* maakt ouders bewust van hun rol als verkeersopvoeder (het 'informele leren') en biedt professionele opvoeders suggesties voor verkeersactiviteiten met kinderen. De implementatie van het programma is maatwerk en is sterk afhankelijk van de regionale omstandigheden in een gemeente. Een samenwerking op gemeentelijk niveau tussen de afdelingen verkeer en welzijn of educatie is in veel gevallen een goede eerste stap om het project binnen een gemeente van de grond te tillen.

Noten

(1) *Door met Duurzaam Veilig*, SWOV 2005

(2) De map, de voorlichtingsmaterialen en de materialenkist zijn te bestellen via het ROV van uw provincie. De map (inclusief DVD) kost EUR 20,-, de materialenkist peuters kost circa EUR 400,-. Alle teksten van de map zijn ook te downloaden van www.rov-utrecht.nl en www.rovl.nl.